

עלון לקוחות

אפריל
2015

גיליון מס' 5

קוראים יקרים,

אנו ממשיכים במסורת של הוצאת עלון משרד רבעוני, המשלב מאמרים מקצועיים בתחום הביטוח ה"כללי", עם מאמר של אורי העוסק בכלי כתיבה ישנים כנקודת מוצא לתיאור תופעות חברתיות, תרבותיות ופוליטיות.

בין היתר, מובא בעלון שלפניכם מאמרו של עו"ד יעקב פירר שעניינו ניסוח פוליסות ביטוח בישראל (תוך דגש על הפוליסה לביטוח "אחריות כלפי צד שלישי" כמשל).

המאמר מבוסס על הרצאה אותה נשא לאחרונה עו"ד פירר בפני משתתפי כנס AIDA ארגון משפטני הביטוח.

להרצאה זו חשיבות מיוחדת כיום, עת חברות הביטוח עוסקות בניסוח מחדש של פוליסות הביטוח הבסיסיות שלהן.

מספר ימים לאחר חג הפסח הקרוב, נציין את "יום השואה".

הפעם בחר אורי לספר לנו על העיר החופשית דנציג, מעין מדינה שהתקיימה באירופה של בין המלחמות, פרשה היסטורית שרובנו לא מודעים לה, לה קשר הדוק גם לעם היהודי.

בחודש יוני הקרוב יציין המשרד שלושים שנה להקמתו (1985-2015).

באותן שלושים שנה לא סטה המשרד מדרכו, ונותר נאמן ללקוחותיו, "ללא הנחות".

בחברה בה כסף הוא "המלך החדש", ובענף פיננסי המגלגל סכומי עתק, נותר המשרד שמורת טבע: רק הלקוח משלם את שכר הייעוץ. אין חריגים.

אם הייתי צריך לתאר את המשרד בשלוש מילים, היו אלו: "משרד נטול קומבינות".

התנהלותו ה"ייקית" של המשרד הביאה לו לקוחות נכבדים, שאת חלקם הוא מלווה עוד משלהי שנות ה-80 של המאה שעברה, ומקווה ללוות גם (לפחות) בשלושים השנה הבאות.

חג שמח וכשר!

עידו בלרשטיין,

מנכ"ל

במהדורה זו:

2	על תקופות שונות בביטוח "אחריות נושאי משרה"
4	מדוע יש צורך לנסח מחדש פוליסות ביטוח ישראליות?
7	היקפה של החבות המכוסה תחת פוליסות לביטוח אחריות
8	פרשת העיר החופשית DANZIG וגם עטיה - PELIKAN, שיוצרו (או לא יוצרו) בה

לכל לקוחותינו,

חג אביב שמח

מאורי אורלנד משרד יועצים
לניהול סיכונים בע"מ
העובדים וההנהלה

על תקופות שונות בביטוח "אחריות נושאי משרה"

תקופת המשכיות (Continuity Period)

יש גם והתביעה הוגשה נגד החברה, ובית המשפט יתיר לאחר מכן לצרף אליה נושאי משרה בה כנתבעים, או שתוגש תביעה עצמאית נגדם שיסודה בעובדות זהות או דומות לתביעה נגד החברה. הדבר עשוי להקים לנושאי המשרה הנתבעים עילה להגשת תביעה תחת הפוליסה. על מנת להגן (בעיקר) על המבטחים לעניין תביעות קודמות ותלויות (Prior & Pending Litigation), נהוג לציין בפוליסות לביטוח אחריות נושאי משרה, בנוסף לתאריך רטרואקטיבי, גם תקופת המשכיות, היא תקופה המתחילה לרוב במועד עריכת הכיסוי הביטוחי הראשון של בעלת הפוליסה אצל אותו מבטח, וממנה ואילך נשמר רצף ביטוחי. לעיתים יאותו מבטחים לכלול בפוליסה הנערכת על ידם תקופת המשכיות הקודמת למועד תחילת הביטוח אצלם. הדבר נועד לעודד חברות החוששות להחליף מבטח מחשש לפגיעה בנושאי המשרה המבטחים, לעשות כן. לעיתים תקבענה בפוליסה שתי תקופות המשכיות:

- ◆ **תקופת המשכיות להתדיינות משפטית**- המוציאה מכלל כיסוי התדיינות שהחלה קודם אותה תקופה, או שהיא נובעת מעובדות זהות או דומות לעובדות שנטענו באותה התדיינות;
- ◆ **תקופת המשכיות לזיהום סביבתי**- המוציאה מכלל כיסוי תביעה על ידי בעל מניות בחברה, בה נטען נזק לחברה או לבעלי מניותיה עקב פליטה, שחרור או בריחה של מזהמים או כל הוראה או בקשה לבדוק, לפקח, לנקות, להסיר, לשמור, לטפל או לנטרל מזהמים קודם אותה תקופה (כאן אין מדובר בתביעה בגין הזיהום עצמו, היות ממילא הפוליסה אינה חלה על חבות בשל נזק לגוף ו/או רכוש, אלא על נזק פיננסי, לרבות תביעה בקשר עם ירידת ערך מניות החברה עקב אותו זיהום).

ביטוח אחריות נושאי משרה הוא ביטוח האחריות המורכב ביותר. נוסח הפוליסה אינו "ידידותי לקורא", וזה מחייב גם הכרות מעמיקה עם תורת הביטוח הכללי. עריכת ביטוח זה על ידי חברת אם, החלתו, אם במלואו ואם בחלקו, גם על חברות בת ואחרות, כולל, לעיתים, חברות שאינן רשומות בישראל, בסיסו (מועד הגשת התביעה), וחקיקה העוסקת בו, אם ישראלית ואם זרה – מקשים גם הם על ההתמצאות בו. אחד הקשיים שבפוליסה זו הוא קיומן של מספר תקופות שונות, בנוסף לתקופת הביטוח. להלן נסקור את אותן תקופות נוספות:

כיסוי רטרואקטיבי (Retroactive Cover)

ביטוח אחריות נושאי משרה נערך על בסיס מועד הגשת התביעה, ולרוב הוא כולל גם כיסוי רטרואקטיבי. הכיסוי הרטרואקטיבי חל על מקרה שאירע קודם תחילת תקופת הביטוח, בו לבעלת הפוליסה, או לנושא המשרה המבטח, לא הייתה עם עריכת הביטוח ידיעה על קיום נסיבות להגשת תביעה. לא תמיד הידיעה על קיום נסיבות לתביעה נגד נושא משרה היא חדה וברורה. חלק ניכר מהתביעות נגד נושאי משרה מקורו בסכסוך מסחרי או אחר, המבשיל, לעיתים במשך תקופה ארוכה, לתביעה.

לרוב יאותו מבטחים לערוך פוליסה שאינה כוללת מגבלה רטרואקטיבית רק בכפוף להצהרת בעלת הפוליסה כי במועד תחילת הכיסוי הביטוחי לא ידוע לה, לאחר שבדקה הנושא גם עם נושאי המשרה בה, על תביעות או על נסיבות העלולות להביא לתביעה.

על תקופות שונות בביטוח "אחריות נושאי משרה" (המשך מעמוד קודם)

במקרה הפסקת פעילות, היות ואין בה, ואף בפירוקה של החברה, כדי לפטור את נושאי המשרה מאחריות בגין התקופה שקדמה לכך, רצוי כי קודם לאותו מועד תרכוש זו פוליסה במתכונת הידועה כ- Run Off פוליסה זאת תערך מראש לתקופה בת שבע שנים. מקובל לערוך ביטוח במתכונת Run Off גם במקרה העברת שליטה אצל בעלת הפוליסה לאחרים, או מיזוגה בחברה אחרת, משום שכלל, הביטוח הנערך על ידי החברה הרוכשת או הקולטת לא יחול על חבותם של נושאי המשרה בחברה הנמכרת או הנעברת שמקורה במעשה או מחדל שלהם שבוצעו בתקופה שקודם מועד הרכישה או המיזוג. עם זאת, כיסוי ביטוחי לנושאי המשרה שכיחנו בחברה עד מועד העברת השליטה לאחרים או מיזוגה ניתן, לעיתים, לערוך במסגרת פוליסת הביטוח של החברה הרוכשת או הקולטת. כיסוי זה עלול להימצא חלקי (כגון שלא יחול על תביעה של הרוכשת או הקולטת ושל נושאי משרה מכהנים בה כנגד נושאי משרה שכיחנו בחברה הנרכשת או הנעברת עד מועד העסקה). חלופה נוספת לכיסוי חבותם של נושאי משרה בעבר היא אישור המבטחים כי למרות העסקה אצל בעלת הפוליסה, ימשיך הכיסוי הביטוחי לאחריותם של נושאי משרה בה להתקיים במתכונתו המלאה, ויחול גם על מעשה או מחדל בתקופה הקודמת לאותו מועד. הסדר שכזה תלוי גם ברצונה הטוב של החברה הרוכשת או הקולטת להמשיך ולקיים את הביטוח (הסדר שעלותו הכספית בצדו). לעיתים נכללת התחייבות שכזו בהסכם למכירת שליטה בחברה. הסדר שכזה אינו רצוי, היות ואין בו כדי להבטיח לאורך זמן את זכויותיהם של נושאי המשרה עד מועד העברת השליטה תחת פוליסת ביטוח תקפה שאינה ניתנת לביטול.

תקופת גילוי (Discovery Period)

במקרה בו מסרבים מבטחים לחדש פוליסה, או מסרבים לעשות כן בתנאים סבירים, שמורה לבעלת הפוליסה ולנושאי המשרה בה הזכות לרכוש, תוך זמן נקוב ממועד תום תקופת הביטוח, כיסוי ביטוחי לתקופת גילוי בת ששה עד שנים עשר חודשים. הכיסוי הביטוחי בתקופת הגילוי חל רק על מקרים שאירעו קודם לאותה תקופה, ולאחר המועד הרטרואקטיבי הנקוב בפוליסת הביטוח המסתיימת, ואשר קיום עילות התביעה בגינם נודע למבוטח או לבעלת הפוליסה באותה תקופת גילוי. כיום נוטים מבטחים להרחיב אופציה זו, לרכישת תקופת גילוי, מחד סטרית (סירוב המבטחים לחדש הפוליסה, אם בכלל ואם בתנאים סבירים), לדו סטרית (גם מקרה בו בעלת הפוליסה מבקשת שלא לחדשה). במקרה חדלות פירעון של בעלת הפוליסה או קושי בחידוש הביטוח על ידה, עשוי הכיסוי הביטוחי לתקופת גילוי להירכש על ידי נושאי המשרה עצמם, אם המכהנים אצל בעלת הפוליסה ואם שכיחנו בעבר, היה וביכולתם להתאגד לשם כך. לעיתים רכישה עצמאית של הכיסוי אינה ברת ביצוע, עקב נטייתם הטבעית של נושאי משרה בחברות שנקלעו לקשיים להרחיק עצמם מכל טענה לרשלנות שלהם בניהול החברה. האופציה לרכישת תקופת גילוי היא חד פעמית. היה ותוגשנה תביעות נגד נושאי משרה לאחר תום תקופת הגילוי, ולא נערך כיסוי ביטוחי אחר, יותרו נושאי המשרה חשופים.

כיסוי ביטוחי במתכונת Run Off

הכיסוי הביטוחי תחת פוליסה לביטוח אחריות נושאי משרה נערך, כאמור, על בסיס מועד הגשת התביעה, ועל בעלת הפוליסה, היה וזו מבקשת להמשיך ולהגן על נושאי המשרה אצלה, הן בעבר והן בהווה, להמשיך ולערוך אותו, אפילו הפסיקה את פעילותה השוטפת או את קיומה העצמאי.

מדוע יש צורך לנסח מחדש פוליסות ביטוח ישראליות?

מאת עו"ד יעקב פירר

בביטוח "אחריות כלפי צד שלישי" לא מכוסה חבות בגין נזק כלכלי "טהור" (נזק כלכלי שאינו נובע מנזק לגוף ו/או לרכוש – כגון הפסד כלכלי עקב השקעות כושלות), אך אמורה להיות מכוסה חבות משפטית שתוטל על המבוטח כתוצאה מאירוע פיזי בלתי צפוי, דהיינו תאונתי.

האם חבות זו אכן מכוסה? תשובה: בפוליסות ביטוח ישראליות מסוג "ביט" – הכיסוי חלקי בלבד. להבדיל מפוליסות ביטוח זרות, בהן, כפי שנדגים בהמשך, מצומצמים "השטחים האפורים", כאשר ענייננו בחבות שמקורה באירוע תאונתי, הרי הניסוח בפוליסות ביטוח ישראליות דווקא מרחיב את "השטחים האפורים" ומערפל את הכיסוי בפוליסה.

לענייננו, אתעלם מפסק הדין השנוי במחלוקת של בית המשפט העליון בפרשת "מולרם" (ע"א 1228/08, מולרם מערכות שינוע והרמה בע"מ ואח' נ' ביטוח חקלאי אגודה שיתופית בע"מ) פסק דין שבקליפת אגוז קבע שעל מנת שביטוח אחריות יכסה נזקים תוצאתיים, יש צורך בציון מפורש בפוליסה, ואתמקד בקיים. **במילים אחרות, בית המשפט עוד מחמיר את הבעיה ומצמצם את המצומצם ממילא.**

שוק הביטוח הישראלי הוא שוק ביטוח מתוחכם המציע פוליסות לכיסויי ביטוח מתקדמים כמו ביטוחי סייבר וטכנולוגיה, עם זאת השוק "מצטיין", ככול שהדבר נוגע לזכויותיהם של מבוטחים, בשמרנות מופלגת. הדבר מאפשר לעיתים למבטחים, במקרה של תביעה, לדחות את חבותם, בטענה שסעיף הפעולה שבפוליסה ("הסעיף האופרטיבי") אינו חל על חבותו של המבוטח, גם אם על פני הדברים אין כל סיבה "הגיזנית" מדוע יעשו זאת.

דוגמא קלאסית לכך היא הפוליסה לביטוח "אחריות כלפי צד שלישי". פוליסה זו היא פוליסת יסודית לביטוח אחריות, ומחריגים וחסרים שבה פותחו פוליסות ביטוח אחריות נוספות. כך, למשל, כוללת הפוליסה חריגים ל"אחריות מקצועית" ו"חבות המוצר" (מונחים חסרי גבולות ברורים, אך מקשים על הגשת תביעות במסגרת ביטוח אחריות כלפי צד שלישי. בנושאים אלו נעסוק במאמרים נפרדים) תוך פיתוח פוליסות ייעודיות לביטוח "אחריות מקצועית" ו"אחריות המוצר".

חבותו החוקית של אדם כלפי אחרים עלולה לחול במישורים שונים, שעיקרם:

- ◆ בגין נזקים לגופו של אדם, לרבות נזקים ישירים (הוצאות רפואיות) ונזקים תוצאתיים (אבדן הכנסות).
- ◆ בגין נזקים לרכוש, לרבות נזקים ישירים (נזק פיזי לרכוש) ונזקים תוצאתיים (אבדן הכנסות).
- ◆ בגין נזק כלכלי, דהיינו הפסדים כלכליים שאינם תוצאה של נזק לגוף או לרכוש.

מדוע יש צורך לנסח מחדש פוליסות ביטוח ישראליות? (המשך מעמוד קודם)

ראשית, נדגים זאת בפוליסה של תאגיד הביטוח הידוע בעולם, הוא ללוידי'ס, לונדון.
כאן הסעיף האופרטיבי (בפוליסה משולבת לביטוח "צד שלישי" ו"חבות מוצר") ולשונו (יצוין כי הציטוטים הם חלקיים ונבחרים רק לצורך המאמר):

The Insurer will indemnify the Insured against their liability to pay compensation (including claimants' costs, fees and expenses) in accordance with the law of any country anywhere in the world.

The indemnity hereunder applies only to such liability as defined in each Section of this Policy arising out of the Business of the Insured specified in the Schedule.

For the purpose of determining the indemnity granted:

- "Injury" means death, bodily injury, illness (mental or physical) or disease, fright or mental anguish, assault, false imprisonment or arrest, malicious prosecution, liable, slander defamation, invasion of rights of privacy and any other infringement of a personal right of or to any person, but excluding discrimination on the grounds of race, sex, creed or otherwise.
- "Damage" means physical loss of or damage to tangible property, including all resulting loss, trespass, nuisance or wrongful interference with the enjoyment of rights over tangible property, including loss of access across the property of another and loss of use of material property that is not physically injured.

במילים אחרות, הפעלת הפוליסה אינה תלויה בגרימת נזק ממשי לרכוש צד שלישי על ידי המבוטח ואף אין צורך להוכיח כי הנזק הפיננסי שנגרם לצד שלישי הוא תוצאה מנזק לרכוש של אותו צד שלישי, ובלבד שעל המבוטח מוטלת חבות משפטית בגין האירוע.

הסמן הימני של פוליסות ביטוח בשוק הביטוח הישראלי הוא הנוסח הידוע כ"ביט".

כמו בכל פוליסת ביטוח, נכלל בנוסח זה "סעיף הפעלה" שלשונו:

המבטח מתחייב לשפות את המבוטח בעד סכומים אשר המבוטח יהיה חייב לשלם לצד שלישי בתור פיצויים על פי דין כתוצאה ממקרה ביטוח כמוגדר להלן.

מקרה ביטוח: אירוע בלתי-צפוי שגרם ל:
1. היות גופני, מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי.
2. היות /או אבדן לרכוש צד שלישי.

וקן:

סייגים לחבות המבטח

14. נזק פיננסי כספי שאינו תוצאה ישירה של הנזק הפיזי לרכוש צד שלישי שניזוק.

במילים אחרות, גם אם המבוטח חב על פי דין, הרי לשם הפעלת הפוליסה נדרש קיומו של תנאי כפול: (1) נזק פיזי ממשי לרכוש של צד שלישי (2) הנזק התוצאתי שנגרם לצד שלישי (עד כמה שבכלל מכוסה לאור פסק הדין הבעייתי של מולרם, כאמור) מתנה בכך שההפסד הכספי שנגרם לד שלישי הוא כתוצאה ישירה מנזק לרכושו של אותו צד שלישי. דרישות אלה מצמצמות לחלוטין את התועלת שבפוליסה.
אם, למשל, עקב דליקה אצל המבוטח, או פריצת חומר מסוכן לאוויר, מושבת אזור תעשייה, לא יישאו המבטחים בתגמולי הביטוח בגין חבות המבוטח כלפי צדדים שלישיים, היות והמבוטח לא גרם לנזק פיזי ממשי לרכוש של צד שלישי וזה מצב אבסורדי הסותר את מטרת ביטוח אחריות כלפי צד שלישי.

עיון קצר בנוסחים זרים ילמד אותנו שכאן יחול הכיסוי הביטוחי.

מדוע יש צורך לנסח מחדש פוליסות ביטוח ישראליות? (המשך מעמוד קודם)

ההגדרות הרלבנטיות בפוליסה לעניין נזקים לרכוש:

PROPERTY DAMAGE means:

- i) Physical injury to tangible property, including all resulting loss of use of that property. All such loss of use shall be deemed to occur at the time of the physical injury that caused it; or
- ii) Loss of use of tangible property that is not physically injured. All such loss of use shall be deemed to occur at the time of the "occurrence" that caused it.

OCCURENCE means: an accident, including continuous or repeated exposure to substantially the same general harmful conditions.

גם במקרה זה הפעלת הפוליסה אינה תלויה בגרימת נזק ממשי לרכוש צד שלישי על ידי המבוטח ואף אין צורך להוכיח כי הנזק הפיננסי שנגרם לצד שלישי הוא תוצאה מנזק לרכוש של אותו צד שלישי, ובלבד שעל המבוטח מוטלת חבות משפטית בגין אירוע תאונתי.

יצוין כי המבטחים בישראל ערים לפגם המהותי בכיסוי הביטוח הנמכר על ידם לציבור, ולפיכך הוסיפו לפוליסה הרחבה המיועדת להעניק כיסוי מצומצם לנזקים תוצאתיים ללא נזק פיזי לרכוש צד שלישי. כדרכם של אילתורים שנועדו לפתור בעיה שמלכתחילה לא הייתה אמורה להיות קיימת, ה"הרחבה" נגועה בפגמים, שאין כאן המקום להתייחס אליהם.

המסקנות העולות מהשוואת הכיסוי במסגרת פוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי (נוסח "ביט") בהשוואה לנוסחים המקובלים בעולם מעלה תמונה עגומה של כיסוי ביטוח חלקי בלבד, בסתירה למטרות הביטוח ולמקובל בעולם. לא התייחסנו במסגרת מאמר זה להגדרות "נזק גוף" אך עיון חטוף בהגדרות שנכללו במאמר זה בדרך אגב, מעלות מסקנות דומות גם ביחס לכיסוי הפוליסה הישראלית בהשוואה לפוליסות זרות.

אם נבחן את שאלת הכיסוי בהתאם להגדרות בפוליסה זרה אחרת:

Public & Products Liability Insurance

London International Insurer

BODILY INJURY means:

- i) bodily injury sickness or disease sustained by a person including death resulting from any of these at any time
- ii) false arrest false imprisonment detention or malicious prosecution
- iii) libel slander defamation of character humiliation ridicule invasion of privacy
- iv) malpractice error mistake or omission arising out of the rendering of first aid
- v) fright or mental anguish but excluding discrimination on the grounds of race sex creed or otherwise.

PROPERTY DAMAGE means:

- i. physical injury destruction of or damage to tangible property including all resulting loss of use of that property or
- ii. loss of use of tangible property that is not physically injured.

גם במקרה זה הפעלת הפוליסה אינה תלויה בגרימת נזק ממשי לרכוש צד שלישי על ידי המבוטח ואף אין צורך להוכיח כי הנזק הפיננסי שנגרם לצד שלישי הוא תוצאה מנזק לרכוש של אותו צד שלישי, ובלבד שעל המבוטח מוטלת חבות משפטית בגין האירוע.

ולהשלמה נדגים את הנקודה מתוך הפוליסה הנפוצה ביותר בעולם לביטוח חבות כלפי צד שלישי וחבות המוצר, היא הפוליסה המקובלת בארה"ב.

שוק הביטוח האמריקאי כולו משתמש בנוסח פוליסה המוכר כנוסח **CGL - Commercial General Liability** כאשר כל חברה עשויה להוסיף לפוליסה התאמות שונות.

היקפה של החבות המכוסה תחת פוליסות לביטוח אחריות

מול היזק אישי (Personal Injury). כך, בשאלה האם עוגמת נפש שאינה נובעת מנזק ממשי לגוף היא בגדר נזק גופני או נפשי, או בגדר נזק לא ממוני העומד בפני עצמו (חלק מפוליסות האחריות, דוגמת הפוליסה לביטוח חבות מוצר, מחייבות, כתנאי לתשלום תגמולי ביטוח, קיומו של נזק ממשי לגוף ו/או לרכוש). גם הפסיקה אינה תורמת להבהרת גבולות הכיסוי הביטוחי אלא לעיתים מוסיפה לערפולם.

להלן נבחן את החבות המכוסה תחת פוליסות ביטוח שונות לאחריות, תוך הצבעה על הקושי בקביעת גבולות הכיסוי הביטוחי:

להבדיל מביטוחי רכוש, בהם הגדרת נזק אינה בנמצא (דבר שיש בו כדי להכביד במקרה נזק על ברור זכאותו של מבוטח לתגמולי ביטוח), הרי לעניין אחריות קיימת בפקודת הנזיקין הגדרה רחבה לנזק: אבדן חיים, אבדן נכס, נוחות, רווחה גופנית, שם טוב או חיסור מהם וכל אבדן או חיסור וכיוצאים מאלה.

מאידך, פוליסות הביטוח השונות לביטוח אחריות אינן מכסות, לרוב, נזק כהגדרתו בפקודת הנזיקין, אלא קטעים ממנו בלבד (חבות בגין פגיעה גופנית בעובד, אחריות מקצועית וכדומה). הדבר יוצר לעיתים קושי בסילוק תביעות, למשל, בבחינת קו הגבול שבין נזק גופני

פוליסת הביטוח:	חבות בגין נזקי רכוש	חבות בגין נזקי גוף	חבות בגין נזק תוצאתי בהמשך לנזק לרכוש	חבות בגין נזק תוצאתי בהמשך לגוף	חבות בגין נזק כלכלי טהור (שלא מנזק פיזי לגוף ו/או לרכוש)
אחריות כלפי צד שלישי	+	+	(1) +	+	-
חבות מעבידים	-	+	-	+	-
חבות מוצר	+	+	(1) +	+	-
אחריות מקצועית	+	+	(2) +	+	(3) +
אחריות בעלי מחסנים	+	-	+	-	-
אחריות המוביל	+	-	+	-	-
אחריות בעלי מוסכים	+	+	(1) +	+	-
אחריות נושאי משרה	-	-	-	-	+
כלי רכב שאינם כפופים לתקנות לביטוח רכב פרטי – נזקי רכוש	+	-	(2) +	-	-
כלי רכב – נזקי גוף שאין חובה לבטחם	-	+	-	+	-

- (1) בכפוף לקיום הרחבה מפורשת בפוליסה. הרחבה זו שכיחה בנוסחים מורחבים של ביטוחי אחריות שעניינם חבות בשל נזקי רכוש.
- (2) נראה שכן, אך קיימת אי בהירות. בפוליסה התקניות לביטוח כלי רכב, החלה על כלי רכב פרטיים וכלי רכב מסחריים במשקל שאינו עולה על 3.5 טון, קיים חריג מפורש.
- (3) לעתים, לא בביטוחים הנערכים לבעלי מלאכה.

פרשת העיר החופשית DANZIG וגם עטי ה- PELIKAN, שיוצרו (או לא יוצרו) בה

בכתובים מסופר על עיר שתפקדה בין השנים 1920-1939 כמעין מדינה, על גרמנים מול פולנים, על קהילה יהודית הנוטה לרפורמיות ומושפעת מהפרוטסטנטיות, על פליטים יהודים ממזרח אירופה, על אנטישמיות, על פוגרום, ואפילו על עלילת דם.

בעיר שנשלטה (או, נכון יותר, אמורה הייתה להיות נשלטת) על ידי חבר הלאומים, התרכז בשנות ה-30 של המאה העשרים מספר רב של פליטים יהודיים.

רוב יהודי Danzig הצליחו, החל משנת 1937, בזכות מעמדה הפוליטי המיוחד של העיר, והסדרים (חלקם משפילים וכאלה שהיו כרוכים בהחרמת רכוש) שהושגו עם הממשלה המקומית, לצאת ממנה לפולין (נושא כאוב, לו היו גם השלכות פוליטיות שליליות על יהודי פולין, היות וזו נפגעה מנטישת העיר) או לחוף מבטחים אחר. עם פרוץ המלחמה, רק כ-1,600 מהם (בעיקר זקנים וכן בעלי מקצועות נדרשים) נותרו בה, וגורל חלקם לא שפר

מטבע בן 10 פפניג מהעיר החופשית Danzig, 1932

עליהם.

פליטים מ- Danzig אף ניסו להגיע לארץ ישראל כמעפילים. באניית הגירוש Patria, מהאירועים הטראומטיים של תקופת ההעפלה, אנייה שבחודש נובמבר 1940 פוצצה בנמל חיפה על ידי ארגון "הגנה", על מנת לעכבה מלצאת לאמריציוס, בין כמאתיים הרגים, היו גם פליטים מ- Danzig.

ראשית סיפורה של העיר החופשית Danzig הוא עם תום מלחמת העולם ה-1. מדינות הברית, שניצחו במלחמה, באו חשבון עם גרמניה, ובקשו לתת לפולין העצמאית גישה לים הבלטי.

לקראת יום השואה, נביא בפניכם הפעם תמצית ממאמרו של אורי, שפורסם בשנת 2013, על העיר החופשית Danzig, היהודים שחיו בה, הירייה הראשונה במלחמת העולם ה-11, שנורתה בה, ועטי ה- Pelikan שיוצרו (או לא יוצרו) בה -

לעיתים, בדל של מידע זניח בתחום אזוטרי כמו יצור כלי כתיבה, הופך קצה חוט לסיפור היסטורי, סיפור לו גם מוסר השכל לפוליטיקה שלנו (וכל אחד רשאי ליטול ממנו לפי השקפת עולמו).

אני נמנה על אלה שכך רגלם לא דרכה על אדמת גרמניה ואוסטריה. עיסוק אינטנסיבי, כתלמיד תיכון, בנושא השואה, טבע בי חותמו, והביא אותי לחדול מכך. אף כסטודנט להיסטוריה התרחקתי מכל נגיעה בנושא.

אבל לחיים היגיון משלהם, וכך, בתחום תחביבי, ברבות השנים, עסקתי, בין היתר, בתולדותיה של יצרנית גרמנית של כלי כתיבה, חברת Gunther Wagner, בעלת המותג הידוע Pelikan.

בחיפושיו אחר פריטים ישנים של אותה יצרנית, נתקלתי בארה"ב בעט Pelikan 100N, שאפשר והובא מאירופה על ידי חייל אמריקאי. העט היה שונה במספר דברים מהדגם הסטנדרטי. על פי המכסה, ניתן לזהות שהעט יוצר בין השנים 1942-1944.

השוני הבולט לעין הוא בתפס של העט, שלא דמה למקורי, היות ולקצהו צורת "הלום", ולא הצורה המקובלת של "טיפה". המוכר, בהגינותו הרבה, הציע להחליף התפס בתפס "טיפה", הצעה אותה דחיתי.

עיון בספרות האובייקטיבית הדלה העוסקת בהיסטוריה של כלי כתיבה, נתן בידי קצה חוט לסיפור מיוחד, פרשת העיר החופשית Danzig, לה קשר לעם היהודי.

פרשת העיר החופשית DANZIG וגם עטי ה - PELIKAN, שיוצרו (או לא יוצרו) בה (המשך מעמוד קודם)

אליה פליטים יהודיים, שבקשו מקלט מהאנטישמיות הגואה בפולין.

בחלוקה כללית, התקיימו בעיר ובסביבותיה שתי קהילות יהודיות: הקהילה ה"גרמנית" הוותיקה, שהושפעה מהפרוטסטנטיות, והקהילה האורתודוקסית, רובה פליטים מפולין ומרוסיה (ה"Ostjuden" ביטוי יהודי/גרמני בעל קונוטציה שלילית). ככלל, הקהילה ה"גרמנית", סייעה לקהילה המזרח אירופאית, גם אם לעיתים שררה בין השתיים מתיחות.

על מנת לעקוף את חומות המכס הפולניות, חברות גרמניות הקימו בעיר החופשית מפעלי יצור. אחת מאותן חברות הייתה Gunther Wagner, יצרנית

עטי ה-Pelikan. חברה זו, שנוסדה במאה ה-19, החלה, בשנת 1929, בייצור עטים נובעים במפעלה שבעיר

עט Pelikan 100 משנת 1929.
טבעות מתכת נוספו למכסה רק בתחילת שנות ה-30

Hannover בגרמניה. נראה שמפעל העטים ב-Danzig הוקם במחצית השנייה של שנות ה-30. עטי ה-Pelikan יוצרו ברמה טכנית גבוהה, והחידוש העיקרי בהם היה משאבת בוכנה דיפרנציאלית, בה מהלך סיבובי קצר מביא לתנועה ארוכה, ובה עושה החברה שימוש גם כיום. הדגם הראשון נקרא "100", והדגם השני, הנפוץ יותר, והמבוסס עליו, נקרא "N100". החומר העיקרי ממנו היו עשויים העטים הוא צלולואיד, חומר שאומץ על ידי יצרני עטים באמצע שנות ה-20, במקום גומי מגופר, שהיה הפלסטיק של המאה ה-19."

הפתרון הטריטוריאלי לפולין היה מתן מסדרון לים, שיחצה את גרמניה לשתיים.

בעיר הנמל Danzig, שבקצה המסדרון, הונהג משטר בינלאומי מורכב, בו חבר הלאומים – נותן החסות – מינה נציב עליון מטעמו כמתווך בין פולין לעיר (שרוב אוכלוסייתה הייתה גרמנית), התקיימה בה מועצת עם (מעין פרלמנט) שנבחרה בבחירות שהיו אמורות להיות חופשיות, וזו בחרה ממשלה ("סנאט"), שמינתה את הנשיא.

עט Pelikan 100N Danzig מסוף שנות ה-30.
לעט מספר מאפיינים המבדלים אותו מהעט הגרמני הנושא אותו שם

מדיניות החוץ נקבעה על ידי פולין, לה היה איחוד מטבע ומכס עם העיר. בנמל שהה חיל מצב פולני, ופעלו בה שני בתי דואר: עירוני ופולני.

ההסדר השלטוני לא היה לרוחם של הגרמנים, שראו עצמם חלק מגרמניה, ולא של הפולנים, שסירבו להקים בעיר קונסוליה, והסתפקו במינוי נציג דיפלומטי. אלה אף הקימו סמוך לעיר נמל מתחרה.

עד עליית הנאצים לשלטון בעיר, בשנת 1933, כיהנו בה יהודים בתפקידים בכירים. מנהיג הנאצים בעיר, Hermann Rauschning, לא היה אנטישמי. בשנת 1934 הודח, נמלט מהעיר, ומצא מקלט בארה"ב. הכניסה לעיר החופשית לא הצריכה אשרה, דבר שמשך

למעלה עט Pelikan 100N Danzig. למטה, עט Pelikan 100N Hannover, שניהם מסוף שנות ה-30. לעט ה-Danzig, בקצה התפס, צורת יהלום, ולא טיפה, טבעת מתכת אחת בלבד על המכסה, והוא חסר מעין "מדרגה" מתחת להברגה

פרשת העיר החופשית DANZIG וגם עטי ה - PELIKAN, שיוצרו (או לא יוצרו) בה (המשך מעמוד קודם)

גורשה ממנה, ושמה שונה ל- Gdansk. במספנות שבעיר זו קמה תנועת "סולידאריות", שהובילה את המאבק להחלפת השלטון הקומוניסטי בפולין.

אף שהמפעלים הגרמניים סיפקו תעסוקה לתושבים, לא ראתה זאת פולין בחיוב, היות והדבר נתפס בעיניה כמעקף למכס שלה, וכמשרת אינטרסים כלכליים של גרמניה.

עט Pelikan 100N Danzig מתקופת המלחמה (יוצר בין השנים 1942-1944). כדי להסוך בחומר מלחמתי, הציפורן עשויה פלדה והמכסה חסר טבעות. במקומן נחרטו מעין טבעות "דמה". כיצד עט מתקופת המלחמה עדיין נושא את סימני התקופה שקדמה לה? לי אין תשובה, מלבד הביטוי המצמרר, המתייחס לגרמנים: סדר זה סדר.

האם זה "סוף הסיפור"? אפשר שלא. אצל הפולנים עדיין קיים חשש משובם של הגרמנים לעיר, והם מצביים בפניהם חסמים בירוקראטיים.

ולמתעניינים בנושא, ראו ספרו של אליהו שטרן:

קיימת אי בהירות בשאלה האם אכן בפועל התקיים בעיר החופשית ייצור מלא של עטים על ידי Pelikan, או שאלה הורכבו גם מחלקים שיוצרו בגרמניה והוברחו לעיר, תוך עקיפת המכס הפולני. למכס הפולני הייתה דעה נחרצת בעניין.

עטי ה-Pelikan מהעיר Danzig מעט שונים מהעטים שיוצרו בעיר Hannover שבגרמניה. אפשר והשוני נועד לבדל אותם לצורכי מכס.

הירייה הראשונה במלחמת העולם ה-II נורתה ב-Danzig. בספטמבר 1939 השתלטה גרמניה בכוח, ובתואנת שווא כלשהי, על העיר (תוך לחימה בכוחות פולניים, שגילו התנגדות עיקשת לפולש).

העיר שוחררה בחודש מרץ 1945, האוכלוסייה הגרמנית

יצא לאור מדריך מעשי לביטוח עסקי (ביטוחי רכוש ואחריות) מאת עו"ד אורי אורלנד

יצא לאור הספר, "מדריך מעשי לביטוח עסקי (ביטוחי רכוש ואחריות)" מאת עו"ד אורי אורלנד. מטרת הספר היא הקניית כלים מעשיים לאחראי על הביטוח בארגון, לחתם, למסלק התביעות ולסוכן הביטוח לצורך הקמת מערך ביטוח בארגון, ניהול משא ומתן על תנאיו והתנהלות מקצועית בכלל. בעוד הספרות הביטוחית בישראל עוסקת בעיקרה בהיבטים משפטיים של חוק חוזה הביטוח ובפסיקה, ספר זה, היוצא לאור בהוצאת עיתון הביטוח "פוליסה", מתמקד בפרקטיקה. הספר, המכיל כ-300 עמודים, והערך בצורת אוגדן, מחולק ל-3 יחידות:

- יחידה ראשונה** – ובה מבוא קצר לביטוח כללי.
- יחידה שנייה** – ובה מבואות קצרים לביטוח רכוש ולביטוח אחריות וכן תיאור פוליסות הביטוח השונות, כולל גם המלצות לשינויים בנוסחן הגולמי.
- יחידה שלישית** – ובה דוגמת שאלון עזר להגדרת צרכי ביטוח של ארגון ולקסיקון למונחי ביטוח כללי.

פרקי הספר

■ הפוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי ■ הפוליסה לביטוח חבות מעבידים ■ הפוליסה לביטוח אחריות מקצועית ■ הפוליסה לביטוח אחריות נושאי משרה ■ הפוליסה לביטוח חבות מוצר ■ הפוליסה לביטוח אחריות בעלי מחסנים ■ הפוליסה לביטוח חבות בעלי מוסכים ■ הפוליסה לביטוח אחריות המוביל ■ ביטוח חובה לכלי רכב ■ הפוליסה לביטוח כלי רכב ■ הפוליסה לביטוח עבודות קבלניות ■ שינויים בתנאים הכלליים של פוליסות ביטוח ■ דוגמת שאלון להגדרת צרכי ביטוח עסקי ■ לקסיקון קצר למונחי ביטוח כללי	■ מבוא קצר לביטוח כללי ■ מבוא קצר לביטוח רכוש ■ הפוליסה לביטוח אש מורחב ■ הפוליסה לביטוח אבדן רווחים מאש ומסיכונים נלווים ■ הפוליסה לביטוח טרור ■ הפוליסה לביטוח שבר מכני ■ הפוליסה לביטוח קלקול סחורה משבר מכני ■ הפוליסה לביטוח אבדן רווחים משבר מכני ■ הפוליסה לביטוח ציוד אלקטרוני ■ הפוליסה לביטוח סחורה בהעברה ■ הפוליסה לביטוח כספים ■ הפוליסה לביטוח ציוד מכני הנדסי ■ הפוליסה לביטוח ביטוח נאמנות עובדים ■ מבוא קצר לביטוח אחריות

מחיר הספר: 450 שקל, כולל מע"מ.
למנויי "פוליסה" 400 שקל כולל מע"מ.

להזמנות יפה אלון, 03-5407884, mazkirut@tikshoret.co.il, פקס 03-5493622

לכבוד
הוצאת פוליסה
03-5407884, mazkirut@tikshoret.co.il, פקס 03-5493622

כן, אנו מעוניינים לרכוש את ספרו של עו"ד אורי אורלנד, **מדריך מעשי לביטוח עסקי (ביטוחי רכוש ואחריות)**.

המזמין: _____ ארגון: _____ מספר עותקים: _____
טל' _____ כתובת _____
נא שלחו חשבונית ע"ש _____ לכתובת _____.

מצ"ב המחאה לפקודת תקשורת כלכלית בע"מ בסך _____ שקל.
ניתן לשלם בהמחאה לסוף השנה, 28 לדצמבר 2014.

נא לחייב כרטיס אשראי | ויזה | ישראלכרט | דיינרס | אמריקן אקספרס | אחר

מס' הכרטיס _____ תוקף _____
ע"ש _____ מס ת.ז. _____
חתימה _____